

Symposium Waddenacademie

Deze dag staat in het teken van leven en werken in het waddengebied. Een zeer belangrijk onderdeel daarvan is het verschijnen van het boek 'Gedeelte ruimte' van Jos Bazelmans. Jos Bazelmans is bestuurslid van de Waddenacademie en beheert de portefeuille cultuurhistorie. In tegenstelling tot Duitsland en Denemarken heeft de cultuurhistorie in het Nederlandse waddengebied jarenlang een ondergeschikte rol gespeeld en vertoont op dit punt een teleurstellende achterstand. De belangstelling voor het Nederlandse waddengebied is in wetenschappelijke zin in 1876 begonnen met de vestiging van het NIOZ, het Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee. Dit toonaangevende kenniscentrum en oceanografisch onderzoeksinstituut voor mariene wetenschappen is aanvankelijk gestart in Den Helder, maar sinds 1965 gevestigd op Texel. De nadruk van het onderzoek ligt op de terreinen van biologie, toxicologie, biochemie en geologie. In de politieke en publieke verbeelding vormen de wadden in de eerste plaats nog altijd een natuurgebied dat het verdient voor de toekomst veilig gesteld te worden. Terecht stelt de historisch socioloog en historicus Otto Knottnerus dat in het gebied daarom sprake is van 'voorrang voor de

natuur met beperkt menselijk medegebruik'. In het debat over de toekomst van de wadden gaat men uit van een nadruk op de bescherming en ontwikkeling ervan als natuurgebied en als uniek open landschap. Toch wonen en werken in het gebied van oudsher – al bijna drie millenia – vele tienduizenden mensen. Daarnaast wordt het gebied bezocht door grote aantallen toeristen uit binnen- en buitenland. Vrijwel overal in het gebied is de eeuwenoude en contemporaine hand van vele mensen te zien, aldus Knottnerus. Met evenveel recht zou het gebied van de Waddenzee een cultuurlandschap genoemd kunnen worden. In zijn aard is de Waddenzee weliswaar geen voorbeeld van de gecultiveerde rurale 'natuur' van bijvoorbeeld Waterland of de Achterhoek maar toch ook zeker niet van de overweldigende wildernis van bijvoorbeeld de Grand Canyon, Great Bareer Reef of de Gobi woestijn. Met het Lancewad rapport is recentelijk een uitputtende, breed toegankelijke, historische informatie- en kennisinfrastructuur ontstaan.

Daarmee komen we op werelderfgoedstatus van de

wadden. Ik weet dat er achter de schermen ongelooflijk hard gewerkt en gelobbyd is om die status voor elkaar te krijgen. Toch vind ik het resultaat tegenvallen. De benoeming tot werelderfgoedgebied betreft namelijk alleen maar de Waddenzee en niet de eilanden en het kustgebied van Nederland en Duitsland. Denemarken valt er om nationale redenen helemaal niet onder. Nog niet tenminste. Een ander minpunt is dat de werelderfgoedstatus alleen betrekking heeft op de natuur en niet op de cultuurhistorie. De reden hiervan is dat de 16 Duitse deelstaten de aanvraag hebben gedaan om de Duitse Waddenzee op de lijst te krijgen als natuurgebied. En de Nederlandse regering is daarbij aangehaakt. Voor de cultuurhistorie is geen plaats omdat Duitsland tot 2018 alle toegestane cultuurhistorische plekken en gebieden reeds had aangewezen en de Duitsers vinden dat de Waddenzee slechts zeer geringe cultuurhistorische waarden heeft. Om het gehele waddengebied dus samen met de eilanden en het kustgebied aan te dragen als cultuurhistorisch erfgoed was ook voor hen een reden om dat te weigeren omdat ze dan

de mening zijn toegedaan dat de cultuurhistorische belangen de natuurlijke waarden zouden overheersen. Overigens kan een gebied wel een werelderfgoedstatus krijgen waarin beide waarden vertegenwoordigd zijn zoals dat het geval is in een gebied in de Pyreneeën. Minister Plasterk gaat binnenkort een adviescommissie instellen om op cultuurhistorisch gebied plekken en landschappen aan te wijzen voor de Werelderfgoedlijst. Nederland heeft dat de laatste vier jaar niet gedaan omdat ze in een commissie zat ter beoordeling van deze lijst. Nederland is het enige land dat dergelijke 'calvinistische' opvatting heeft, dat in tegenstelling tot Spanje, Zweden en de Verenigde Staten die dat geen enkele belemmering vonden. Hoewel de commissie een vrije opdracht heeft, zoemt het in Haagse kringen en daarbuiten rond, dat de minister er op aandringt om de Waddenzee en Middag-Humsterland op die lijst te zetten. We wachten af.

Uit het boek van Jos Bazelmans blijkt o.a. dat er steeds meer claims op het gebied gelegd worden zowel lokaal als nationaal en mondiaal met de daarbij behorende

regelgeving. Het zou toe te juichen zijn dat er een tegenbeweging van de bewoners zou ontstaan waarbij er natuurlijk een zekere regelgeving is, maar dat er ook meer vanuit vertrouwen en fatsoen gehandeld wordt. Volgens Bazelmans is deze onconventionele aanpak heel goed mogelijk omdat de gebruikers van het waddengebied zich bewust zijn van de waarden van het gebied en de belangen die er op het spel staan. Neem bijvoorbeeld Oerol. Joop Mulder heeft nu al bijna 30 jaar lang bewezen dat hij landschap en cultuurhistorie omarmt en betreft in allerlei culturele manifestaties van wereldniveau.

Een ander voorbeeld is het kleinschalig recreatief medegebruik van natuurgebieden zoals een fuikje uitzetten in de kwelder en een botwantje op het wad plaatsen om zo voor eigen gebruik een visje te verschalken. Dat wordt in 2011 verboden voor de inwoners van de eilanden door hiervoor geen vergunningen meer te verlenen, terwijl dat al gebeurt sinds mensenheugenis. Burgerlijke ongehoorzaamheid lijkt mij hier op zijn plaats. Een en ander wordt dan bedacht door ambtenaren vanuit Den Haag die nog nooit op de eilanden zijn geweest en op de boot naar Texel staan om te vragen hoe laat de bus naar Midsland vertrekt. Dames en heren dan nu de presentatie van de 'Gedeelde ruimte'.

